

**HRVATSKI SABOR
KLUB ZASTUPNIKA HSS-a**

Zagreb, 12. prosinca 2006.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOG SABORA

Predmet: Prijedlog zakona o dopunama Obiteljskog zakona

Na temelju članka 84. Ustava Republike Hrvatske te članka 128. i 129. Poslovnika Hrvatskog sabora, Klub zastupnika HSS-a podnosi ***Prijedlog zakona o dopunama Obiteljskog zakona.***

Na temelju odredbi članka 135. stavak 2. Poslovnika Hrvatskog sabora, prilikom rasprave o Prijedlogu zakona na sjednici Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, u ime predlagatelja sva potrebna obrazloženja dati će zastupnici Ante Markov, Ljubica Lalić i Željko Ledinski.

PREDSJEDNIK KLUBA HSS-a

Željko Pecek

KLUB ZASTUPNIKA HSS-a

**PRIJEDLOG ZAKONA
O DOPUNAMA OBITELJSKOG ZAKONA**

Zagreb, prosinac 2006. godine

PRIJEDLOG ZAKONA O DOPUNAMA OBITELJSKOG ZAKONA

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovoga zakona sadržana je u članku 14. Ustava Republike Hrvatske.

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE UREĐUJU ZAKONOM, TE POSLJEDICE KOJE ĆE PROISTEĆI DONOŠENJEM ZAKONA

Obiteljski zakon (NN 116/03, 17/04 i 136/04; dalje kratko: Obiteljski zakon) unio je kod instituta posvojenja cijeli niz novosti u odnosu na prethodno zakonodavno uređenje, a u skladu s modernim poimanjima zaštite dobrobiti i prava djeteta, te istodobne zaštite posvojiteljske obitelji, kao i zaštite privatnosti članova posvojenika i posvojitelja. Ukidajući razlikovanje posvojenja s roditeljskim i srodničkim učinkom i zadržavajući samo posvojenje sa srodničkim učinkom čija su bitna obilježja sadržana u neraskidivom odnosu srodstva između posvojitelja i posvojenika sa svim pravima i dužnostima koja iz toga proizlaze između posvojitelja i njegovih srodnika s jedne strane i posvojenika i njegovih potomaka s druge strane, Obiteljski zakon opredijelio se za najkvalitetniji oblik zbrinjavanja djeteta lišenog roditeljske skrbi.

Dvoipolgodišnja primjena odredbi Obiteljskog zakona koje se odnose na posvojenje ukazala je i na određene probleme koji su se pojavili u praksi. Ovi problemi u većini slučajeva vezanu su uz manjkave prijelazne i završene odredbe Obiteljskog zakona i to posebno u dijelu u kojem je valjalo uskladiti prihvaćena načela Obiteljskog zakona o institutu posvojenja s prethodnom regulativom i, posebno, sa stanjem koje iz takve prethodne regulative proizlazi za posvojenja zasnovana po odredbama takve prethodne regulative.

U vezi s tim, Obiteljski zakon ograničio se na jednu jedinu prijelaznu odredbu sadržanu u članku 361. stavak 2. kojom je propisano da se danom primjene Obiteljskog zakona ne mijenjaju prava i dužnosti stečena po prijašnjim propisima. Ovime je, *de facto*, na snazi zadržano uređenje instituta posvojenja kakvo je postojalo po prijašnjim propisima. Imajući u vidu da je tzv. stari Obiteljski zakon (NN 162/98) koji je prestao vrijediti slijedom odredbe članka 367. Obiteljskog zakona, poznavao dvojni režim posvojenja s bitno različitim učincima, te pravima i dužnostima posvojenika i posvojitelja, ovakva prijelazna odredba članka 361. stavak 2. Obiteljskog zakona izaziva u praksi cijeli niz dvojbi i poteškoća u primjeni.

No, još važnije, potrebno je reći da je prijelaznom odredbom članka 361. stavak 2. Obiteljskog zakona, ponovno nanijeta svojevrsna nepravda posvojenicima i posvojiteljima koji su zasnovali tzv. posvojenje s roditeljskim učinkom po prijašnjim propisima, jer im je navedenom prijelaznom odredbom uskraćena mogućnost da se i na njihove odnose primijene bitno kvalitetnije uređenje instituta posvojenja iz

Obiteljskog zakona, a suprotno odredbi članka 361. stavak 1. koji propisuje da se na odredbe Obiteljskog zakona primjenjuju i na obiteljske odnose nastale prije dana početka primjene Obiteljskog zakona, ako samim Obiteljskim zakonom nije drugačije određeno.

Razlikovanje posvojenja sa srodničkim i roditeljskim učinkom, po prijašnjim propisima, dovodi do bitnih razlika, s čak pojedinim diskriminirajućim elementima koji su posebno uočljivi u

1. mogućnosti da posvojenje s roditeljskim učinkom bude raskinuto; i
2. različitim pravima posvojenika posvojenih u različitim pravnim režimima nasljeđivanja posvojitelja i njegovih srodnika.

S tim u vezi, otvoreno je u praksi pitanje je li takvu dihotomiju, kroz institut stečenih prava sadržan u odredbi članka 361. stavak 2., valjalo zadržati bez ikakvih iznimaka ili je ipak uređenje trebalo prilagoditi zatečenom stanju s ciljem maksimalnog ukidanja učinaka posvojenja s roditeljskim učinkom zasnovanih po prijašnjim propisima i njihovog zamjenjivanja modernijim i pravičnijim uređenjem kakvo poznaje Obiteljski zakon.

Kao drugo bitno pitanje koja je otvorila praksa jest činjenica da je kod određivanja starosne dobi posvojitelja za zasnivanje posvojenja, pored niza izuzetno kvalitetnih i modernih rješenja usmjerenih na promicanje posvojenja kao najkvalitetnijeg oblika zbrinjavanja djece bez roditeljske skrbi, naprosto došlo do pojedinih apsurdnih situacija, k tome i potpuno suprotnih samoj intenciji zakonodavnog uređenja instituta posvojenja. Naime, ako se pođe od pretpostavke da je za samo dijete najbolje da odrasta u potpunoj, dvoroditeljskoj obitelji, ostaje nejasno zbog čega i zakonodavna rješenja iz Obiteljskog zakona ne promiču takva posvojenja propisivanjem blažeg režima za posvojenje od strane bračnih drugova od onog koji vrijedi za svakog pojedinog posvojitelja. U praksi ovo dovodi do apsurdnih situacija da jedan od bračnih drugova posvaja dijete, dok drugi bračni drug, iako dijete (i) s njom/njim živi kao s roditeljem u punom smislu te riječi i iako želi i hoće posvojenje, to nije u mogućnosti, a zbog nekoliko dana ili mjeseci za koliko dobna razlika između djeteta i tog bračnog druga prelazi propisanu granicu.

III. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za donošenje ovoga Zakona nisu potrebna dodatna financijska sredstva.

IV. TEKST ODREDAVA VAŽEĆEG ZAKONA KOJE SE MIJENJAJU

Uz Prijedlog zakona prilaže se tekst odredaba Obiteljskog zakona koje se mijenjaju.

PRIJEDLOG ZAKONA O DOPUNAMA OBITELJSKOG ZAKONA

Članak 1.

U Obiteljskom zakonu (»Narodne novine«, br. 116/03., 17/04 i 136/04) u članku 126. dodaju se iza stavka 2. novi stavci 3. i 4. koji glase:

„(3) Ako dijete posvajaju bračni drugovi, najmanje jedan od bračnih drugova mora ispunjavati uvjete iz stavka 1. i 2. ovog članka. Odredba iz ovog stavka primjenjuje se i kada je jedan bračni drug prethodno posvojio dijete, a sada dijete posvaja drugi bračni drug.

(4) Odredbe stavka 1. i 2. ovog članka ne primjenjuju se ako dijete posvaja bračni drug jednog od roditelja djeteta.“

Dosadašnji stavci 3. i 4. postaju stavci 5. i 6.

Članak 2.

Iza članka 364. dodaje se novi članak 364 a. koji glasi:

Članak 364 a.

„(1) Iznimno od odredbe članka 361. stavak 2. ovog Zakona, posvojitelj koji je po odredbama prijašnjih propisa posvojio dijete s roditeljskim učinkom ima pravo, najkasnije do 31. prosinca 2009. godine, zahtijevati prestanak posvojenja s roditeljskim učinkom uz istovremeno zasnivanje posvojenja sa srodničkim učinkom.

(2) Zahtjev iz prethodnog stavka ovog članka podnosi se u pisanom obliku kao zahtjev za izmjenu pravomoćnog rješenja o posvojenju.

(3) Ako zahtjev iz stavka 1. ovog članka podnosi osoba u braku, zahtjevu za izmjenu dužna je priložiti javnobilježnički ovjerenu pisanu suglasnost drugog bračnog druga na takav zahtjev. Pisana suglasnost nije potrebna ako su oba bračna druga posvojila dijete s roditeljskim učinkom po odredbama prijašnjih propisa i ako zajednički podnose suglasan zahtjev za izmjenu.

(4) Postupak iz stavka 1. ovog članka pokreće se pisanim zahtjevom centru za socijalnu skrb koji je donio pravomoćno rješenje o posvojenju s roditeljskim učinkom.

(5) Kada primi zahtjev za izmjenu pravomoćnog rješenja o posvojenju s roditeljskim učinkom podnijet od ovlaštenog podnositelja, nadležni centar za

socijalnu skrb donijet će, temeljem dokumentacije u spisu o posvojenju, u roku od 60 dana (šezdeset) od zaprimanja zahtjeva, rješenje o izmjeni pravomoćnog rješenja o posvojenju na način da će odrediti prestanak posvojenja s roditeljskim učinkom uz istovremeno zasnivanje posvojenja sa srodničkim učinkom s danom pravomoćnosti rješenja o izmjeni pravomoćnog rješenja o posvojenju, osim ako u postupku utvrdi da izmjena rješenja ne bi bila na dobrobit djeteta."

Članak 3.

Ovaj Zakon stupa na snagu danom objave u »Narodnim novinama«.

OBRAZLOŽENJE

Uz članak 1.

Predlaže se dopuna članka 126. Obiteljskog zakona na način da se iza stavka 2. dodaju novi stavci 3. i 4. istog članka, a prijašnji stavci 3. i 4. postaju stavci 5. i 6.

Predloženom dopunom odredbom stimulira se posvajanje općenito, ali posebno i posvajanje od strane potpune, dvoroditeljske obitelji. Predloženom odredbom omogućuje se da dijete posvoje oba bračna druga i u onim slučajevima kada samo jedan od bračnih drugova ispunjava uvjet propisane životne dobi u odnosu na dob djeteta. Takvo zakonsko uređenje otvara mogućnost koja dovodi do najkvalitetnije moguće skrbi za dijete.

Dalje, drugom rečenicom predloženog novog stavka 3. članka 126. Obiteljskog zakona, omogućuje se i bračnim drugovima kod kojih je, zbog odredbi dosadašnjih propisa o dobnoj razlici između posvojenika i posvojitelja, samo jedan bračni drug posvojio dijete da pokrenu postupak po kojem će drugi bračni drug posvojiti dijete s kojim živi, a bez obzira na dobnu razliku između posvojenika i tog drugog bračnog druga.

Naravno, odredbom druge rečenice novog stavka 3. ni na koji način se ne dira u ostale materijalne i/ili procesne odredbe Obiteljskog zakona koje će se primijeniti na posvojenje od strane drugog bračnog druga. Isto tako, odredbom ove rečenice ne uvodi se obveza već samo i jedino mogućnost posvojenja od strane drugog bračnog druga, naravno u propisanom postupku i uz uvažavanje interesa djeteta i pristanak bračnog druga. Konačno, činjenica je da su, u pravilu, bračni drugovi posvojitelja bili obuhvaćeni obradom po nadležnom centru za socijalni rad kod zasnivanja posvojenja između posvojitelja i posvojenika, te su za isto posvojenje dali svoju suglasnost. Iz ovoga neosporno proizlazi da se radi o pojedincima kod kojih bi posvojenje samo izuzetno i nadasve rijetko moglo biti protiv dobrobiti djeteta.

Imajući u vidu sve naprijed navedeno, potrebno je posebno ukazati i na odredbu članka 133. stavak 2. Obiteljskog zakona koja propisuje da dijete može posvojiti osoba koja nije u braku ako je to od osobite koristi za dijete. Naravno, takva osoba mora ispunjavati dobne uvjete propisane člankom 126. stavak 1. i 2. Obiteljskog zakona.

U svjetlu navedenih odredbi važećih za posvojenje od strane osobe koja nije u braku, očigledno je da se predloženom izmjenom u vidu novog stavka 3. članka 126. Obiteljskog zakona ni na koji način ne dira u neosporni interes djeteta da ima barem jednog posvojitelja za kojeg je opravdano pretpostaviti da će doživjeti potrebnu životnu dob do djetetova odrastanja, dok se, istovremeno, omogućuje djetetu i pravno ostvarenje neraskidivog srodničkog odnosa s oba bračna druga s kojima dijete *de facto* živi, te život i odrastanje u potpunoj, dvoroditeljskoj obitelji.

Konačno, novi stavak 4. omogućuje zasnivanje posvojenja a bez obzira na postojeću dobnu razliku između posvojitelja i posvojenika u situacijama kada dijete posvaja bračni drug prirodnog roditelja. Ovdje vrijedi sve što je rečeno za prethodne situacije kada samo jedan od posvojitelja ispunjava pretpostavku dobne razlike, uz razliku što je posvojitelj bračni drug prirodnog roditelja (tj. maćeha ili očuh djeteta) na kojeg se takva, pa ni bilo kakva druga pretpostavka ne odnosi. Naravno, i ovdje dolaze u primjenu sve druge odredbe Obiteljskog zakona koje se odnose na posvojenje, a prije svega suglasnost roditelja na takvo posvojenje, te iznad svega da posvojenje mora biti na dobrobit djeteta.

Uz članak 2.

Predlaže se dopuna članka Obiteljskog zakona na način da se iza članka 364. dodaje novi članak 364 a.

Predloženom dopunom omogućuje se posvojitelju koji je po odredbama prijašnjih propisa posvojio dijete s roditeljskim učinkom da podnese zahtjev za izmjenu učinka pravomoćnog rješenja o posvojenju. Zahtjev se podnosi temeljem odredbi ovog novopredloženog članka, a u postupku za ukidanje i mijenjanje pravomoćnog rješenja uz pristanak ili na zahtjev stranke, propisanom odredbama članka 265. Zakona o općem upravnom postupku (preuzet, te izmijenjen i dopunjen Zakonom o preuzimanju Zakona o općem upravnom postupku u Republici Hrvatskoj, NN 53/91).

Za odlučivanje o zahtjevu nadležan je centar za socijalnu skrb koji je donio pravomoćno rješenje o posvojenju s roditeljskim učinkom. Centar za socijalnu skrb odlučuje na temelju stanja spisa, tj. temeljem dokumentacije u spisu koja je prikupljena kod zasnivanja posvojenja s roditeljskim učinkom, te nije potrebno provoditi opsežni ispitni postupak posvojenja iz početka. Ipak, centar za socijalnu skrb će, vodeći uvijek računa da se posvojenje zasniva radi dobrobiti djeteta, odbiti zahtjev ako utvrdi da izmjena rješenja ne bi bila na dobrobit djeteta.

Rok za podnošenje zahtjeva određen je zaključno s 31. prosinca 2009. godine što se predlaže kao primjeren rok za donošenje odluke od strane posvojitelja želi li ovakvu izmjenu sa svim prednostima koju ona donosi za posvojenika i posvojitelja ili ne.

U slučaju da je posvojitelj koji podnosi zahtjev za izmjenu rješenja u braku, potrebna je suglasnost bračnog druga za izmjenu rješenja. Takva suglasnost nije potrebna kada su oba bračna druga posvojitelji s roditeljskim učinkom posvojenja i kada podnose zajednički suglasan zahtjev za izmjenu rješenja.

Uz članak 3.

Odredbom članka 3. Zakona određeno je stupanje na snagu Zakona s danom njegove objave u Narodnim novinama.

Zbog svih naprijed navedenih razloga, predlaže se donošenje Zakona o dopunama Obiteljskog zakona (NN 116/03, 17/04 i 136/04).